

DIAGNOSTICKO-TERAPEUTICKÝ PROCES V MEZIRESORTNÍM POJETÍ U DĚTÍ S NEUROVÝVOJOVÝMI PORUCHAMI

Eva Pavlíková, Hana Jahnová

DEMOSTHENES – Centrum komplexní péče uspořádalo mezioborovou konferenci na oslavu 10. výročí svého vzniku a úspěšného působení. Konala se na půdě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem ve dnech 3. 4. - 4. 4. 2009.

Svým uspořádáním a cílovou skupinou patří nestátní centrum k ojedinělým zařízením v České republice. Propojuje tři rezorty - zdravotnictví, školství a sociální oblast - a ziskovou a neziskovou sféru. Na jednom místě nabízí multidisciplinární péči rodinám s dětmi s neurovývojovými poruchami (tzn. rodinám s dětmi s postižením, rizikovým vývojem či s pouhým podezřením na vývojovou odchylku). Centrum poskytuje různé formy péče – ranou péči, denní pobyt, zdravotnické ambulance a speciálněpedagogické centrum. Stmelující ideou je ucelená komplexní rehabilitace dětského klienta a jeho rodiny. Diagnostickou a terapeutickou péči poskytují současně dětský neurolog, klinický logoped, klinický psycholog, fyzioterapeut, ergoterapeut, speciální pedagog, poradce rané péče, canisterapeut a hipoterapeut a rovněž pracovník poskytující sociálně - právní poradenství. Terapeutický proces navazuje na diagnostickou fázi, většinou se však s ní již prolíná a je vždy „šitý na míru“ konkrétnímu klientovi a jeho vývojovému problému. Pracovníci DEMOSTHENA se vedle přímé práce s dětskými klienty a jejich rodinami věnují též přednáškové a publikační činnosti.

Páteční program 3. 4. 2009 zahájila ředitelka DEMOSTHENA PaedDr. Lenka Pospíšilová. Přivítala přítomné účastníky konference, hovořila o nezbytnosti komplexní péče o děti s rizikovými faktory vývoje, upozornila na hlavní témata odborného programu. Představila i některé vlastní ideje, sny a přání, jakým způsobem tuto péči dětské klientele nabízet a zprostředkovávat.

Odborný program dopoledního bloku uvedl dětský neurolog prof. MUDr. Vladimír Komárek, CSc. s příspěvkem „Úvod do problematiky neurovývojových onemocnění“. Zaměřil se především na tyto diagnózy: dětská mozková obrna, vývojová dysfázie a poruchy autistického spektra. Prof. MUDr. Soňa Nevšímalová, DrSc. (taktéž dětská neuroložka) následně hovořila o mezinárodním výzkumu naopak vzácněji se vyskytujících neurologických onemocnění u dětí (alternující hemiplegie, narkolepsie a chirurgicky řešitelné epileptické syndromy). Bližší informace o projektu jejího týmu je možné získat na webové stránce www.nEUroped.eu.

V dalším příspěvku doc. MUDr. Jiří Votava představil koncept ucelené rehabilitace a jeho praktickou realizaci v rámci dvou center. Poté se PhDr. Jaroslav Šturma podělil o víceleté zkušenosti z Dětského centra Paprsek v Praze. Po něm vystoupila PaedDr. Pospíšilová s analýzou 10leté činnosti Centra a v druhé části své přednášky se věnovala nejčastější diagnóze denního pobytu – vývojové dysfázii. Interdisciplinární a komparativní studii vývojové dysfázie tak uzavřela obecnou část a zároveň tematicky uvedla do problematiky, na kterou odpoledne navázal programový paralelní blok A.

Dopolední fórum však ještě pokračovalo interdisciplinární komunikací jednotlivých odborností v komplexní péči. Mělo za cíl pojmenovat pozitiva a negativa mezioborové spolupráce. Prof. Komárek reprezentoval dětské neurology, PhDr. Dana Krejčířová s příspěvkem „Vývojová kognitivní neuropsychologie“ dětské klinické psychology a PaedDr. Karel Neubauer, PhD. hovořil z pozice klinického logopeda. Významný slovenský logoped prof. PhDr. Viktor Lechta, Ph.D., který byl rovněž pozván, se konference bohužel nemohl zúčastnit.

Diskuse v kuloárech:

PhDr. Dana Krejčířová (dětská klinická psycholožka) - *vpravo*

Prof. MUDr. Soňa Nevšímalová, DrSc. (dětská neuroložka)

Odpolední program se odehrával ve dvou paralelních blocích. Paralelní blok A byl tematicky zaměřen na problematiku vývojových poruch řeči a paralelní blok B na problematiku dětské mozkové obrny a dalších poruch hybnosti. Je důležité, že se ke vzájemnému obohacení sešla pestrá paleta odborníků nejen profesně, ale i generačně: zkušení i začínající, badatelé i praktici, vysokoškolští pedagogové...

Paralelní blok A svým příspěvkem o verbální komunikaci a lidské psychice zahájil a dokázal zaujmout prof. PhDr. Jaromír Janoušek, DrSc., jehož vědecká i pedagogická práce nechala vyrůst již několik generací psychologů.

Na jeho přednášku navázali další kolegové, z tuzemska i ze Slovenské republiky, svými teoretickými i praktickými pohledy na uvedenou problematiku.

Mgr. Klára Votavová ve svém příspěvku představila závěry své diplomové práce na téma „Výzkum osvojování jazyka prostřednictvím dotazníkových metod“.

Přednostka Foniatrické kliniky v Praze doc. MUDr. Olga Dlouhá, CSc. nás seznámila se způsobem vyšetření centrální sluchové funkce u dětí s vývojovou dysfázií, která je právě podle foniatrů poruchou centrálního sluchového zpracování.

Již zmiňovaný prof. Komárek ve svém sdělení referoval o probíhajícím výzkumu vývojových dysfázií v rámci Kliniky dětské neurologie FN Motol. Po přestávce byly na programu tři přednášky, které z pohledu klinické logopedie a klinické psychologie hovořily o praktické práci a péči o děti s vývojovými poruchami řeči.

PaedDr. Eva Škodová nás seznámila se způsobem zpracování verbálních informací u dětí s vývojovou dysfázií ve starším školním věku a u adolescentů, Mgr. Václava Tomická hovořila o možnostech obligatorní diagnostiky v SPC a PhDr. Yveta Mikuličová seznámila posluchače s psychoterapeutickým systémem péče o děti s vývojovými poruchami v rámci centra DEMOSTHENES.

foto: E. Pavlíková

Prof. PhDr. Jaromír Janoušek, DrSc. (psycholog)
Prof. MUDr. Soňa Nevšimalová, DrSc. (dětská neuroložka)

V paralelním bloku B se k problematice dětských mozkových obrn vyjádřila naše fyzioterapeutická kapacita doc. PaedDr. Pavel Kolář, PhD., jehož názorné videoprezentace dostatečně jasně demonstrovaly různorodost projevů dětské mozkové obrny na celkovém obrazu motoriky člověka. Svými příspěvky pak navázali kolegové věnující se terapii jednotlivých dílčích pohybových a duševních funkcí u dětí s DMO: již zmíněný PaedDr. Neubauer hovořil o vývojové dysartrii jako důsledku omezené hybnosti a spasmu obličejového svalstva a pojednal o současných nejčastěji užívaných metodách orofaciální rehabilitace – např. podle Castillo-Morales. Speciální pedagožka Mgr. Eva Čadová z USP Kociánka v Brně na příkladech prezentovala alternativně komunikující děti, u nichž se v důsledku diagnózy DMO nedaří rozvíjet komunikaci verbální a doc. PhDr. Jiří Janovský, PhD. představil pedagogicko-psychologické prostředky uceleného systému rehabilitace u dětí s diagnózou DMO používaný v českobudějovickém centru ARPIDA. Blok zaměřený na DMO pokračoval workshopem do podvečerních hodin.

Odborný program se zcela přirozeně a nenásilně přesunul z poslucháren univerzity do sálu ústeckého hotelu Vladimír. Slavnostní večer konaný na počest 10 let úspěšného působení DEMOSTHENA byl zároveň poděkováním MUDr. Miroslavu Bejšovcovi za celoživotní práci na poli dětské neurologie a za aktivní pomoc a osobní přístup při vzniku a provozování zmíněného komplexního centra DEMOSTHENES. Přípitek a poděkování pronesla ředitelka centra, PaedDr. Pospíšilová. K dobré pohodě zazpívaly dvě zpěvačky v doprovodu elektronických kláves, zahrálo smyčcové kvarteto a představil se i mladý nadějný umělec se stylem Beat Boxu.

Sobotní dopolední program byl věnován problematice poruch autistického spektra (PAS). Prof. Komárek vyjádřil hledisko dětské neurologie, prof. MUDr. Michal Hrdlička, CSc. zastupoval psychiatrický pohled, PhDr. Dana Krejčířová představila problematiku PAS z pozice uznávané dětské klinické psychologičky. PhDr. Dana Buntová, PhD., klinická logopedka z Trnavy, mluvila o diferenciatní diagnostice autismu a opožděného vývoje řeči na podkladu rozboru neverbální komunikace u dětí raného věku. Velmi podnětné bylo vystoupení zahraničního hosta Dr. Renata Scifa, italského neuropsychiatra, který hovořil o programech TED a TEACCH při integraci dětí s PAS v Itálii. Jeho přednášku z italštiny tlumočila terapeutka a logopedka Mgr. Gabriela Sedlecká. Na řešení praktických problémů v životě předškolních autistických dětí ve vzdělávání a v rodině poukázaly příspěvky paní Marty Frimmelové a Ing. Miroslavy Jelínkové, CSc.

Na závěr této sekce vystoupila Bc. Pavla Fialová z DEMOSTHENA s příspěvkem o využití canisterapie u dětí s PAS. Spolu s ní se osobně představily i psí terapeutky – pětiletá černá fena plemene Flat coated retriever jménem Alaska, na kterou děti volají Ališko nebo Alí. Druhou budoucí psí společnicí dětí s problémy v komunikaci je teprve tříměsíční fenka Shelie Queen Mary, na kterou se volá 'Qvíny'.

Bc. Pavla Fialová a fena Alaska

Bc. Pavla Fialová a fena Queen Mary

Odpolední sobotní program patřil ranému vývoji. Ve společných mezioborových diskusích se účastníci konference shodli na tom, že projevy poruch dětského vývoje se objevují již v raném věku, ale často mají málo specifické příznaky a bývá tedy obtížné je spolehlivě diagnostikovat. Přesto je důležité varovné projevy u dětí zachytit co nejdříve, volit vhodnou stimulaci jejich vývoje, přestože „nemají diagnózu“. Klíčovou roli zde má pravděpodobně praktický dětský lékař a jeho povědomí o systému rané péče, což ve svém příspěvku zdůraznila MUDr. et Mgr. Jana Sudková z DEMOSTHENA. O teoretických i praktických poznatcích věnovaných ranému vývoji v rámci psychologie pojednala doc. PhDr. Lenka Šulová, CSc. z Katedry psychologie FF UK v Praze. Mgr. Eva Pavlíková z Katedry psychologie FSS MU v Brně hovořila o rodiči jako hlavním spojenci odborníka pro práci s dítětem raného věku, poukázala též na nutnost osvěty fyziologického průběhu psychomotorického vývoje. Rodiče by měli znát, na jaké „indicie“ se u dítěte mají zaměřit,

aby na ně následně mohli upozornit např. dětského lékaře. Sekci uzavřela Mgr. Hana Jahnová, dětská klinická psychologička z Neonatologické ambulance v Porodnici na Obilním trhu, která je součástí Fakultní nemocnice Brno. Představila systém psychologické péče, který může dětský klinický psycholog v rámci Perinatologického centra nabídnout především předčasně narozeným dětem nebo dětem s různými rizikovými faktory vývoje a jejich rodičům.

Sekce o raném vývoji byla nápadně „pod kontrolou“ psychologů. Tak tomu bývá na konferencích a na odborných fórech, v praxi by „psychologů raného vývoje“ a dětských klinických psychologů specializovaných na děti raného věku bylo rozhodně potřeba více. Je to jeden z důvodů, proč vzniká Pracovní skupina raného vývoje při Českomoravské psychologické společnosti, jejíž Iniciační konference se uskuteční 19. 6. 2009 na Fakultě sociálních studií v Brně.

Ale zpět ke konferenci DEMOSTHENA: sluší se vyjádřit obdiv a dík za precizní zajištění a organizaci nejen odborného programu akce, ale též všeho ostatního, zejména excelentního pohoštění. Kdybychom nosily klobouky, rozhodně je smekneme před všemi, kteří v jistě hektických dnech, předcházející vlastní akci, ještě stihli vlastnoručně připravit veškeré sladké občerstvení pro opravdu nemálo účastníků. Takže všeho bylo dost, bylo to báječné a je o čem přemýšlet.

DEMOSTHENU a jeho lidem přejeme hodně sil a odborných podnětů pro další práci.

Program konference je k dispozici zde:

http://www.demosthenes.cz/cz_start.php?txt=konference_program

Pro zájemce přidáváme odkazy na pracoviště, která byla na konferenci představena:

<http://www.demosthenes.cz/>

<http://www.dcpaprsek.org>

<http://www.arpida.cz/>

<http://www.usp-kocianka.cz/>

O autorkách:

Mgr. Eva Pavlíková pracuje v Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Zaměřuje se na problematiku raných fází vývoje člověka, především ve výuce, ve vedení diplomových prací a ve spolupráci s neziskovými organizacemi. K dalším odborným zájmům patří psychologie kreativity.

Kontakt: epavliko@fss.muni.cz

Katedra psychologie a Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny při FSS MU, Joštova 10, 602 00 Brno

Mgr. Hana Jahnová pracuje ve FN Brno, na Neonatologickém oddělení Porodnice jako dětská klinická psychologička, zaměřuje se především na problematiku předčasně narozených dětí, tzn. diagnostiku psychomotorického vývoje a výchovné poradenství.

Dále působí jako odborný asistent Ústavu psychologie a psychosomatiky Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně, kde vyučuje vývojovou psychologii a psychologické předměty studijního programu Porodní asistence.

Kontakt: hjahnova@fnbrno.cz

Pavlíková, E., Jahnová, H. (2009). Diagnosticko-terapeutický proces v meziresortním pojetí u dětí s neurovývojovými poruchami [zpráva z konference]. *E-psychologie* [online]. 3(2), 77-81 [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <http://e-psycholog.eu/pdf/pavlikova_etal.pdf>. ISSN 1802-8853.